

**SAVIVALDYBĖS JAUNIMO REIKALŲ TARYBOS VEIKLOS
KOKYBĖS GERINIMAS: APŽVALGA**

2016 m. spalio mėn.

VILNIUS

Apžvalgą atliko Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Įvadas

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2016 m. nuo birželio 10 d. iki spalio 11 d. atliko dešimtį konsultacijų (7 – individualias; 3 - grupines), skirtų rajonų savivaldybių jaunimo reikalų taryboms (toliau – SJRT), tema „Jaunimo reikalų tarybų (-os) komandų (-os) motyvacija ir tarpžinybinis bendradarbiavimas.“ Konsultacijų pagrindiniai tikslai buvo aptarti konsultuojamos SJRT situaciją, nusistatyti lūkesčius konsultacijai ir pateikti jos metu gautus rezultatus, išvadas bei pasiūlymus esamos situacijos pagerinimui. Konsultacijose dalyvavo 13-os savivaldybių SJRT (Birštono, Alytaus r., Kazlų Rūdos, Kauno r., Kėdainių r., Kelmės r., Šiaulių r., Molėtų r., Pakruojo r., Šilalės r., Širvintų r., Utenos r., Vilkaviškio r.), tai yra, 69 dalyviai, iš kurių 39 – savivaldybės atstovai/politikai ir 30 – jaunimo atstovai.

Remiantis vykusių konsultacijų ataskaitomis, pirmoje apžvalgos dalyje pristatoma konsultuojamų SJRT dabartinės situacijos, įvardijant problemas, su kuriomis susiduria JRT, bei pasidalinant gerąją jų patirtimi. Antroje – įvardijami konsultacijų lūkesčiai, išskiriant aktualiausias temas. Trečioje – pateikiami konsultacijų rezultatai, išvados, rekomendacijos bei kaip jos atitiko jau minėtas SJRT situacijas ir lūkesčius. Ketvirtoje dalyje pateikiamos apžvalgos išvados.

1. Konsultuojamų SJRT situacijos

1.1. Problematika

Daugiausia konsultacijų metu įvardintos problemos buvos susijusios su Jaunimo reikalų tarybos veikla. Penkios tarybos išskyrė, kad JRT veikla labai formali, susirinkimai kviečiami tik esant reikalui bei vyksta nereguliariai. Likusios savivaldybės, nors ir teigė, kad JRT nariai susitinka posėdžiuose reguliariai, juose klausimai svarstomi aktyviai, tačiau iš savivaldybės deleguotų asmenų trūksta įsitraukimo, domėjimosi jaunimo situacija rajone, o jų aktyvumas pastebimas tik svarstant jaunimo projektų finansavimo klausimus. Taip pat, Kelmės, Šiaulių, Kėdainių ir Kauno rajonų SJRT išskyrė savivaldybės deleguotą neaktyvų, neiniciatyvų, jaunimo politikos suprasti nenorintį JRT pirmininką, kuris neskiria dėmesio jaunimo problemoms, neinicijuoja jų sprendimo arba blokuoja klausimų sprendimus iki jų pateikimo JRT, o Kazlų Rūdoje jaunimo klausimams skiriamas minimalus pirmininko dėmesys, dėl kartu turimų savivaldybės vice pirmininko pareigų. Nors ir buvo pastebimas savivaldybės deleguotų narių iniciatyvos trūkumas, tačiau dažniau vis tiek susiduriama (net 9 savivaldybėse) su jaunimo organizacijų deleguotų narių pasyvumu, sprendimus dažniau inicijuoja su jaunimu dirbantys asmenys ar specialistai nei pats jaunimas. Šalia to, dėl jauno amžiaus ir mažos patirties jaunimo organizacijų veiklose, įvardijamas jaunųjų JRT narių įgūdžių ir atsakomybės trūkumas, dėl kurio mažėja jaunimo deleguotų atstovų įsitraukimas svarstant klausimus ir kitų pasitikėjimas jaunimo organizacijomis. Pastebima, kad aktyviausias jaunimas yra moksleiviško amžiaus, todėl jaunimo organizacijose bei JRT didelė žmonių kaita, dėl kurios sunku užtikrinti sistemingą darbą, o net

penkiuos SJRT trūksta aktyvių jaunimo organizacijų, nėra „Apskritojo stalo“, neišplėtotas tarpinstitucinis bendradarbiavimas.

Be JRT veiklos problemų pastebima, kad vykstančiuose renginiuose daugiausia susirenka mokyklinio jaunimo, tačiau jaunos šeimos ar jau baigę mokyklą asmenys ir gyvenantys rajone, sunkiai pasiekiami, jie vangiai renkasi bendruose renginiuose, susiduria su dėmesio, veiklų stoka. Taip pat, jie sunkiau pasiekiami norint atlikti tyrimus, apklausas susijusias su jaunimo situacija rajone ir Lietuvoje.

Neretai įvardijamas buvo ir saugios, priimtinos vietos jaunimo veikloms trūkumas bei nepakankamas finansavimas. Puikus to pavyzdys, Kazlų Rūda, kurioje savivaldybės administracijos pastangomis buvo atsisakyta minties steigti jaunimo centrą vien dėl savivaldybės finansinės padėties, nebuvo ieškomi kiti galimi sprendimai: ES parama, verslo ar bendruomenių galimybės prisidėti finansiškai.

1.2. Geroji patirtis

Kiekvienai savivaldybei įvardijant savo stiprybes, dažniausiai išskiriamas, net aštuonių savivaldybių, JRT posėdžių reguliarumas, nepertraukiamumas bei aktyvumas juose, net kai keturiuose savivaldybėse kasmet atnaujinama JRT sudėtis. Taip pat, septyniuose savivaldybėse reguliariai vyksta arba planuojami rengti išvažiuojamieji ir išplėstiniai posėdžiai, kurių metu aplankomos savivaldybės teritorijoje esančios gyvenvietės. Nepaisant to, buvo galima pastebėti, kad tik keturios savivaldybės patvirtino Jaunimo problemų sprendimo priemonių planą ir kokybiškai bei efektyviai jį įgyvendina, be to, kaip sektinas pavyzdys išskirti tik du JRT pirmininkai – tai Vilkaviškio jaunimo atstovė bei Utenos pirmininkas, kuris kartu užimdamas ir rajono mero pareigas, daug dėmesio skiria jaunimo situacijos rajone gerinimui.

Nors žvelgiant į SJRT išsakytas problemas, kelių savivaldybių tarpinstitucinis bendradarbiavimas buvo įvardijamas kaip silpnybė, tačiau likusios savivaldybės teigė, kad jų JRT atstovai (institucijos) sėkmingai bendradarbiauja tarpusavyje, siekia bendrų tikslų, tariasi priiminėdami sprendimus, tiesa, dažniau neoficialiuose susitikimuose. Kartu buvo akcentuojamas miesto vadovybės pasitikėjimas jaunimu, jo iniciatyvų palaikymas bei pačios aktyvus dalyvavimas jaunimo problemų sprendime.

Taip pat, aštuoniuose SJRT veikia arba baigiamos įkurti jaunimo erdvės ar centrai, kuriuose galima mokytis muzikos, žaisti kompiuterinius ir stalo žaidimus, naudotis salėmis ir konferencijų patalpomis. Daugelyje konsultacijose dalyvavusių rajonų savivaldybių puikiai išvystyta sporto infrastruktūra, populiarėja savanoriška veikla, sąlygojanti jaunimo aktyvumą, dalyvavimą bendruomenių ir jaunimo veiklose, savanoriavimą kultūriniuose renginiuose, sportinėse varžybose.

Mažiau nei pusė SJRT įvardijo, kad savivaldybės kasmet skiriama suma, yra pakankama jaunimo projektams ir iniciatyvoms finansuoti ir dar mažiau paminėjo veikiančias verslumo

programas jaunimui ar studijų rėmimo fondus. Vienas geriausių šių JRT iniciatyvų pavyzdžių, Kelmės ir Šiaulių rajone panaikinti su verslo liudijimo įsigijimu susiję mokesčiai jaunuoliams pradantiems savo verslą.

2. Konsultacijos lūkesčiai

Dažniausiai konsultacijos metu išsakytas lūkestis buvo paminėtas visų SJRT išskyrus vienos, tai jaunimo ir JRT narių motyvavimas dalyvauti JRT veiklose. Norima skatinti ir JRT bendradarbiavimą tarp savivaldybės deleguotų ir jaunimo atstovų bei bendrai informuoti jaunas žmones apie veiklas ir NVO naudą, reglamentuoti JRT darbą. Vienintelės Šilalės rajono savivaldybės jaunimo reikalų tarybos konsultacijos lūkesčiai išsiskyrė jai siekiant nuspręsti, kaip atnaujinti 2016-2018 metų jaunimo problemų sprendimo priemonių planą, įvertinti pasiektus/nepasiektus rodiklius ir kokiems tikslams ir veikloms numatyti prioritetą.

3. Konsultacijos metu gauti rezultatai, išvados, rekomendacijos

Konsultacijų metu rekomendacijos buvo teikiamos atsižvelgiant į jau anksčiau minėtą problematiką, gerąją patirtį ir lūkesčius. Taigi, savivaldybių jaunimo reikalų tarybos, kurios anksčiau buvo įvardijusios posėdžių dažnumą ir reguliarumą (Kėdainių, Kelmės, Šiaulių ir Molėtų SJRT), siūlė posėdžius rengti rečiau, tačiau jų laiką priderinti prie savivaldybės tarybos posėdžių arba prie jaunimui palankesnio laiko, siekiant į posėdžius įtraukti daugiau žmonių. Kitos tarybos kaip tik siūlė posėdžius rengti dažniau, iš karto susitariant dėl jų periodiškumo, aiškiai pasiruošiant svarstomus klausimus ir į jų svarstymą kviečiant ekspertines organizacijas.

Nors prie stipriosios SJRT pusės ne viena savivaldybė priskyre rengiamus išvažiuojamuosius posėdžius, konsultacijos išvadose, tik Birštono ir Alytaus rajonų tarybos neįvardijo siūlymo išvažiuojamuosius mokymus rengti dažniau bei jų metu skirti daugiau laiko aktualių klausimų aptarimui, pasikviečiant ekspertus bei savivaldybei pavaldžių sričių atstovus, dirbančius jaunimui, tuo pačiu aplankant nuo savivaldybės centro nutolusias kaimiškas vietas ar kitų savivaldybių atviras erdves jaunimui, jų susibūrimo taškus. Kartu nutarta rengti ir išplėstinius posėdžius, į juos pakviečiant skirtingų sričių atstovus, inicijuojant platesnio rato specialistų diskusijas.

Didžioji dalis SJRT savo siekiu įvardijo atvirų jaunimui erdvių kūrimą bei geresnį jau esamų centrų išnaudojimą, sudaryti sąlygas naudotis mokyklų patalpomis ir salėmis. Ne viena taryba siūlė išnaudoti šias erdves JRT posėdžius rengiant kaip tik ten, o ne savivaldybės pastate. Šiaulių ir Kelmės rajonų konsultacijos metu buvo pasiūlyta atvirą Kuršėnų jaunimo centrą, jų veiklas, materialinę bazę, dalyvavimo projektuose patirtį panaudoti kaip pavyzdį kitiems jaunimo centrams Lietuvoje.

Dar vienas dažnas siūlymas, nors kaip problema pastebėtas rečiau, tai visuomenės, jaunimo informavimas, naujų informavimo galimybių paieška, nes kol kas jaunimo informavimas įvardijamas kaip fragmentiškas, informacija daugiausia platinama socialiniais

tinklais. Teigiama, kad visuomenė nėra informuojama apie JRT priimamus sprendimus, nėra parodoma JRT sukurta pridėtinė vertė, todėl rekomenduojama apie posėdžius informaciją skelbti iš anksto, viešinti darbotvarkes, priimamus sprendimus, parodyti geruosius pavyzdžius, kai jaunimo pozicija buvo sėkmingai įgyvendinta, siekiant paskatinti įsitraukimą, atstovavimą, aktyvesnį dalyvavimą savivaldybės tarybos ir komitetų posėdžiuose. Kėdainių taryba išsiskyrė šiek tiek radikalesniu siūlymu, kartu su JRT posėdžiuose priimtais sprendimais savivaldybės tinklapyje skelbti ir posėdžiuose dalyvavusius ir nedalyvavusius asmenis. Savivaldybių pabrėžiama ir būtinybė įvertinti galimybes jaunimo apklausų rengimui arba pasitelkiant kitus būdus sužinoti jaunimo problematiką, rasti galimybes identifikuoti ją periodiškai.

Atsižvelgiant į pirmoje dalyje išsakytą jaunimo deleguotų JRT narių įgūdžių ir atsakomybės stokos problemą rekomenduojama skirti laiko ir resursų visų, tačiau labiau orientuojantis į jaunosius atstovus, kompetencijų kėlimui ir bendram jaunimo politikos proceso supratimui. Birštono ir Alytaus rajonų grupinės konsultacijos metu buvo teigiama, kad svarbu formuoti jaunų žmonių aktyvumo ir įsitraukimo į įvairią veiklą įpročius, pradedant nuo pirmųjų klasių bei išnaudoti visas galimas priemones, tokias, kaip visuomenei naudingą veiklą mokykloje, jaunų žmonių autoritetus, pasitikėjimą turinčius asmenis.

Kaip problema įvardinti bei konsultacijos lūkesčiuose išsakyti, tačiau rečiau išvadose paminėti buvo ir tokie sprendimai, kaip darbas su jaunomis šeimomis, padedant joms įsilieti į visuomenės gyvenimą, bei jaunimo organizacijų ir iniciatyvų finansavimo iš savivaldybės biudžeto klausimo kėlimas ir rengiamo Jaunimo problemų sprendimo 2016-2018 priemonių plano prioritetų nustatymas (daugiausiai dėmesio skyrė Šilalės rajono SJRT).

4. Išvados

Taigi, apžvelgus trylikos rajonų SJRT konsultacijų ataskaitas galima pastebėti panašias tendencijas. Visų, išskyrus vienos, SJRT pagrindinis konsultacijos tikslas buvo jaunimo ir JRT narių motyvavimas dalyvauti JRT veiklose, įsitraukimo, bendradarbiavimo ir informavimo didinimas.

Lūkesčiuose nebuvo minimi jokie pasikeitimai susiję su JRT posėdžiais, tačiau šiek tiek mažiau nei pusė SJRT įvardijo savo veiklą, kaip labai formalią, kai susirinkimai kviečiami tik esant reikalui bei vyksta nereguliariai. Žinoma, kitos JRT posėdžių reguliarumą ir dažnumą įvardijo kaip savo stiprybę. Konsultacijos pabaigoje nuspręsta pirmuoju atveju posėdžius rengti dažniau, iš anksto susitariant dėl jų periodiškumo, o antruoju, nors ir posėdžių tvarka įvardinta kaip stiprybė, patį jų skaičių sumažinti.

Nors ne kartą buvo įvardijamas savivaldybių deleguotų asmenų įsitraukimo ir domėjimosi jaunimo situacija rajone trūkumas, dažniau minima vis tiek buvo jaunimo organizacijų deleguotų JRT narių įgūdžių ir atsakomybės stoka. Nepaisant to, konsultacijos išvadose atsižvelgta į visų narių kompetencijos kėlimą, siekiant didesnio JRT efektyvumo. Taip pat, išvadose įvardijamas ir jaunimo erdvių bei centrų kūrimas, kurių trūkumas aiškiai buvo

pastebimas įvardijant savivaldybių problemas. Kartu siekiama pagerinti visuomenės, jaunimo informavimą apie JRT veiklą bei reguliarių apklausų susijusių su jaunimu atlikimą.

Įdomu tai, kad nei kaip problema, nei kaip lūkestis nepaminėtas išvažiuojamųjų ir išplėstinių posėdžių trūkumas, o atvirkščiai, priskirtas gerajai patirčiai, rekomendacijose dažnai pastebimas siekis jų skaičių dar padidinti.

Taigi, peržvelgus konsultacijos metu išskirtas silpniausias ir stipriausias SJRT vietas bei jų konsultacijų lūkesčius, pastebimos panašios situacijos ir iššūkiai, todėl ir konsultacijų rezultatai, išvados radikaliai viena nuo kitos nesiskyrė, tačiau ne visada SJRT pasirinktos rekomendacijos ir gauti rezultatai atitiko rajonų dabartinę situaciją bei pačios SJRT išsikeltus lūkesčius.